

Bibliografia

KSIAŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

DUDA A.: **Konsumpcja. Teoria i badania.** – Wyd. KUL, Lublin 2016, 609 s.

Autorka monografii pojmuję konsumpcję nie jako jedną, wszechogarniającą sferę życia społecznego, w której obowiązują ogólne zasady sprawiedliwego postępowania. Uważa, że konsumpcja to odmienne, wzajemnie nieredukowalne i współzależne płaszczyzny – kulturowa, ekonomiczna, polityczna i etyczna – rządzące się rozmaitymi zasadami postępowania, różnymi dobrami i celami oraz kryteriami oceny ludzkich działań. Każda z tych sfer zachowuje względną autonomię, a konsumpcja staje się płaszczyzną wielu dyskursów i interesów.

Pierwsza część monografii jest próbą uporządkowania rozległego pola znaczeniowego pojęcia „konsumpcja” i umiejscowienia jej w wymiarze badań kulturowych, politycznych i etycznych. W części drugiej autorka charakteryzuje medialne obrazy konsumentów (biedy i bogactwa) w kontekście nierówności społeczno-ekonomicznych. Kolejny aspekt badania konsumpcji dotyczy jej znaczenia dla poszczególnych grup wiekowych – dzieci, młodzieży i dorosłych. Autorka uważa, że kwestionowanie istotnych różnic w potrzebach i wyborach dokonywanych przez człowieka młodego i starego jest pomysłem konstruowanym ideologicznie, mającym rozszerzyć obszary konsumpcji, co niekoniecznie przekłada się na dobro konsumentów. Część czwarta monografii zawiera próbę rekonstrukcji różnego rodzaju form przeciwdziałania rozpowszechnionym wzorcom konsumpcji i definiowania modelu kapitalistycznego w nowych kategoriach, mających ujawnić jego słabości i sprzeczności. Publikację kończą rozdziały, w których autorka identyfikuje instytucje i organizacje tworzące warunki podtrzymujące lub korygujące określone praktyki konsumpcyjne. Duży nacisk kładzie na edukację społeczną, czyli kształcenie obywateli jako konsumentów otwartych na twórczą interpretację różnorodnych praktyk społeczno-kulturowych. (M.M.)

GOŁĘBIEWSKA B., CHLEBNICKA A., MACIEJCZAK M.: **Rolnictwo a środowisko. Bioróżnorodność i innowacje środowiskowe w rozwoju rolnictwa.** – Wyd. Wieś Jutra, Warszawa 2016, 123 s.

Nadrzędną cechą przyrody jest jej różnorodność gwarantująca utrzymanie równowagi na poziomie osobników, gatunków i ekosystemów, a której utrata stanowi zagrożenie dla gospodarki i ludności Ziemi. Ważną rolę w kształtowaniu bioróżnorodności odgrywa rolnictwo, ponieważ tworzy podstawę wielu ekosystemów i przyczynia się do utrzymywania różnorodności gatunków roślin i zwierząt. Zmiany w prowadzeniu produkcji rolniczej, polegające na intensyfikacji i specjalizacji, wywierają negatywny wpływ na środowisko naturalne – glebę, wodę, powietrze i różnorodność biologiczną. Przekraczane są granice czynników środowiskowych określających: zmiany klimatu, utratę bioróżnorodności, obieg azotu i fosforu, zmniejszenie ilości ozonu w atmosferze, zakwaszenie oceanów, światowe zużycie wody, zmianę sposobu użytkowania gruntów, zanieczyszczenie areozolami i chemikaliami.

Publikacja zespołu naukowców z SGGW przyczynia się do wyjaśnienia i oceny elementów działalności rolniczej zagrażających środowisku, ze szczególnym podkreśleniem wpływu na bioróżnorodność oraz opinii na temat innowacji środowiskowych w rolnictwie. Autorzy przedstawiają tendencje w rozwoju rolnictwa i zmiany w zakresie produkcji. Wskazują konflikty występujące w procesie wykorzystania zasobów naturalnych w działalności rolniczej i zmiany, jakie dokonały się w funkcjach rolnictwa w kontekście zagrożeń środowiskowych. Podkreślają znaczenie czynników wpływających na bioróżnorodność oraz rolę i znaczenie innowacji środowiskowych w przeciwdziałaniu negatywnym zmianom w zakresie bioróżnorodności. Diagnozują także stan obecny przepływu innowacji w sektorze rolnym odpowiadających na wyzwania związane z ochroną środowiska i zmiany klimatu. Źródłem danych i analiz są materiały GUS, EUROSTAT, MRiRW, MŚ, przegląd literatury oraz źródła pierwotne dotyczące stopnia dyfuzji innowacji środowiskowych do praktyki rolniczej. (M.M.)

MŁYNARSKI T.: **Bezpieczeństwo energetyczne i ochrona klimatu w drugiej dekadzie XXI wieku. Energia – środowisko – klimat.** – Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017, 215 s.

Zmiany klimatyczne są problemem globalnym z poważnymi następstwami ekologicznymi, społeczno-ekonomicznymi i politycznymi. Następują m.in. na skutek wzrostu emisji gazów cieplarnianych (GHG) w wyniku zwiększonego zapotrzebowania gospodarki światowej na energię, której produkcja oparta jest na paliwach kopalnych. Przeciwdziałanie zmianom klimatu staje się jednym z największych wyzwań dla ludzkości w XXI wieku.

Omawiana publikacja w wieloaspektowy i oryginalny sposób przedstawia zależności pomiędzy bezpieczeństwem energetycznym a wyzwaniem ograniczenia skut-

ków zmian klimatu. Począwszy od genezy i ewolucji międzynarodowych wysiłków na rzecz ochrony środowiska, prezentuje negatywny wpływ produkcji energii na zmiany klimatu, znaczenie adaptacji sektora energetycznego do standardów gospodarki niskoemisyjnej oraz stanowiska i interesy głównych światowych emitentów wobec redukcji GHG. Autor poddaje ocenie międzynarodową współpracę na rzecz ochrony środowiska i klimatu na tle stanowisk i interesów państw, takich jak: kraje UE, USA, Chiny, Indie, Korea Płd., Rosja, Japonia, Meksyk. Ta konfrontacja różnych stanowisk pozwala znaleźć wspólne płaszczyzny do rozszerzonej współpracy oraz obszary konfliktu stojące na przeszkodzie w realizacji ambitnych celów klimatycznych. (M.M.)

WASILEWSKA A., WASILEWSKI M.: Stan, kierunki i efektywność innowacji w przedsiębiorstwach przetwórstwa rolno-spożywczego. – Wyd. SGGW, Warszawa 2016, 332 s.

Z funkcjonowaniem przedsiębiorstw nierozzerwalnie związane są zmiany wynikające z konieczności dostosowania do zmieniającego się otoczenia, w tym np. zmian gustów i wymagań klientów. W polskim przemyśle spożywczym w ostatnich 25 latach dokonały się istotne i głębokie przemiany związane z urynkowaniem i prywatyzacją. Nadal jednak konieczne są przekształcenia wynikające z ewoluujących potrzeb klientów, a obejmujące innowacje produktowe, technologiczne, organizacyjne i marketingowe.

Na podstawie badań prowadzonych w latach 2007-2010 w przedsiębiorstwach przetwórstwa rolno-spożywczego z branży mięsnej, mleczarskiej, zbożowo-młynarskiej i owocowo-warzywnej autorzy monografii określili poziom innowacji firm przemysłu spożywczego oraz czynniki wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące ten poziom. Zbadali także stopień efektywności funkcjonowania przedsiębiorstw oraz związek z innowacyjnością. Do pomiaru działalności innowacyjnej zastosowali: wyrażony w formie binarnej fakt wprowadzania zmian w produktach i procesach oraz stopień nowości wprowadzanych zmian; wyrażony w procentach udział przychodów ze sprzedaży wyrobów nowych w przychodach ogółem; wyrażoną w złotych wartość nakładów na innowacje. Stwierdzili, że główną przyczyną działalności innowacyjnej jest potrzeba uzyskania lepszej pozycji konkurencyjnej na rynku, a skala i kierunki działań innowacyjnych są zróżnicowane w zależności od prowadzonej działalności. (M.M.)

Oprac. M.M.

ARTYKUŁY EKONOMICZNO-ROLNICZE

BELLEMARE M.F., NOVAK L.: **Contract Farming and Food Security (Kontraktacje produktów rolnych a bezpieczeństwo żywnościowe)**. – American Journal of Agricultural Economics 2017, vol. 99, nr 2, s. 357–378; DOI: 10.1093/ajae/aaw053.

Kontraktacje produktów rolnych pełnią szczególną rolę w krajach ubogich, przechodzących przemiany strukturalne. Uważa się, że instrument kontraktu łagodzi niedoskonałości rynku wynikające z ryzyka i niepewności transakcji oraz zachęca do wdrażania nowoczesnych technologii produkcji. Kontraktowanie produktów służy także zwiększeniu dochodów użytkowników gospodarstw rolnych. Nie jest jasne natomiast, w jaki sposób posiadanie kontraktów oddziałuje na dobrobyt ludności rolniczej.

Autorzy artykułu przeprowadzili badania wśród tysiąca dwustu rolniczych gospodarstw domowych z sześciu regionów Madagaskaru. Gromadzili informacje na temat długości odczuwanego przez członków gospodarstwa okresu głodu. Stwierdzili, że udział w kontraktacjach ograniczył czas deficytu żywności w gospodarstwie domowym przeciętnie o osiem dni. Ponadto posiadanie kontraktów, niezależnie od długości trwania umowy, zwiększało średnio o 18% prawdopodobieństwo zakończenia głodowania przez ludność rolniczą. Te pozytywne efekty kontraktacji rolniczych były wyraźne zwłaszcza w gospodarstwach domowych zamieszkiwanych przez większą liczbą dzieci i dziewczęta. Właśnie te najsłabsze grupy ludności dotyka zwykle problem ograniczonego dostępu do żywności, co powoduje osłabienie fizyczne i zaburzenia zdrowotne. Autorzy sugerują zainicjowanie w krajach rozwijających się polityki ułatwiającej zawieranie przez rolnicze gospodarstwa domowe umów kontraktacyjnych. Wykazują także istnienie związku pomiędzy kształtem relacji w rolniczym łańcuchu żywnościowym a problemem wyżywienia ludności. (M.D.)

CACCHIARELLI L., LASS D., SORRENTINO A.: **CAP Reform and Price Transmission in the Italian Pasta Chain** (Reforma WPR i transmisja cen we włoskim sektorze makaronów). – *Agribusiness* 2016, vol. 32, nr 4, s. 482-497, DOI: 10.1002/agr.21459.

Branża makaronowa zajmuje strategiczne miejsce we włoskim sektorze rolno-spożywczym. Włochy ze spożyciem makaronu wynoszącym 26 kg na mieszkańca są największym producentem, a zarazem konsumentem tego produktu na świecie. W ostatnich latach sektor makaronów pszennych dotknęły reformy WPR ukierunkowane na ograniczenie interwencji publicznej w funkcjonowanie rynków rolnych. Wprowadzenie jednolitych płatności obszarowych oddzielonych od skali i rodzaju produkcji oznaczało dla branży makaronowej istotną zmianę. Autorzy artykułu postawili hipotezę głoszącą, iż na mechanizm transmisji cen w obrębie łańcucha dostaw makaronów pszennych wpłynęła wspomniana reforma WPR oraz inne wydarzenia, jak np. znacząca zmienność cen pszenicy durum w okresie między 2007 a 2008 rokiem oraz praktyki ograniczające konkurencję, stosowane na rynku przez dużych i silnych producentów. W analizach wykorzystano przede wszystkim model Kinnucana i Forkera, który stanowił dobre narzędzie do badania wpływu interwencji polityki na sytuację na rynkach rolnych. Na potrzeby artykułu strukturę tego modelu zaadoptowano do specyfiki rynku makaronów poprzez uzupełnienie o ogniwo pośrednie, czyli ceny hurtowe oferowane przez producentów semoliny. Do analiz autorzy użyli danych miesięcznych obejmujących ceny pszenicy i semoliny z okresu od stycznia 2000 do maja 2011 roku. Z przeprowadzonych badań wynikało, iż reforma WPR z 2005 roku wywołała zmiany w funkcjonowaniu rynku makaronów we Włoszech. Odnotowano m.in. nagłe zaburzenie w transmisji cen pszenicy, przeobrażenia w relacjach handlowych między rolnikami a producentami semoliny oraz ograniczenie krajowej podaży pszenicy w wyniku zmniejszenia powierzchni upraw tego zboża. (M.D.)

DURR J.: **The Political Economy of Agriculture for Development Today: The “Small Versus Large” Scale Debate Revisited** (Ekonomia polityczna rozwoju rolnictwa dzisiaj: nowe spojrzenie na debatę małe versus duże gospodarstwa). – *Agricultural Economics* 2016, vol 47, nr 6, s. 671-681, DOI: 10.1111/agec.12264.

Spory wokół roli rolnictwa w rozwoju gospodarczym oraz optymalnej wielkości gospodarstwa rolnego toczone są od dawna. Wykorzystując innowacyjną metodologię łączącą badanie łańcucha wartości oraz analizy przepływów międzygałęziowych, autor artykułu porównał wyniki ekonomiczne małych i dużych gospodarstw rolnych w Gwatemali. Użyta na potrzeby badań metoda pozwoliła na analizę powiązań między grupami producentów o różnej wielkości gospodarstwa oraz na oszacowanie ich wkładu w rozwój gospodarczy. Z przeprowadzonych badań wynika, iż drobne rolnictwo wykazywało taką samą wielkość potencjału wzrostu produkcji, jak rolnictwo wielkoobszarowe. Na poziomie makro małe gospodarstwa

odznaczały się tylko nieistotnie mniejszą wartością dodaną przypadającą na jednostkę powierzchni. Ponadto kreowały one relatywnie większą liczbę miejsc pracy. Niemniej w skali kraju wielkoobszarowi producenci rolni dostarczali o jedną trzecią wartości dodanej więcej z hektara niż mali wytwórcy. Zdaniem autora polityka rolna wymaga reorientacji w kierunku wsparcia niewielkich producentów rolnych w ramach wszechstronnych działań obejmujących także zarządzanie rozwojem obszarów wiejskich. Przesłanką prowadzenia takiej polityki jest nie tylko sprawiedliwość społeczna, ale także argumenty na rzecz wzrostu gospodarczego. W tym kontekście pomoc dla segmentu drobnych gospodarstw stanowiłaby sposób na znalezienie pracy i zwiększenie dochodów ubogiej ludności Gwatemali. (M.D.)

HERBOWIEC B., KALISIAK A., ZAWOJSKA A.: Źródła finansowania produkcji i inwestycji w indywidualnych gospodarstwach rolnych w Polsce. – Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej* 2016, nr 116, s. 133-148.

Określenie sposobu finansowania działalności gospodarstwa rolnego jest ważną decyzją, gdyż właściwe proporcje między kapitałem własnym a jego zewnętrznymi źródłami warunkują stabilność finansową. W artykule przedstawiono źródła finansowania produkcji i inwestycji oraz strukturę kapitałów w indywidualnych gospodarstwach w latach 2004-2015. W analizie posłużono się polską i zagraniczną literaturą przedmiotu, wynikami badań empirycznych prowadzonych w przeszłości przez innych autorów oraz aktualnymi danymi GUS. Stwierdzono, że podstawowym źródłem finansowania produkcji i inwestycji w badanym okresie były środki własne pochodzące ze sprzedaży wytworzonych produktów i usług. Na następnym miejscu znalazły się pieniądze z funduszy unijnych, w tym płatności bezpośrednie, a dalej kredyty bankowe, w tym preferencyjne. Finansowanie działalności rolniczej wyrażone w procentach przedstawia się następująco: środki własne ok. 94% ogółu gospodarstw, fundusze unijne 60-70%, w tym płatności bezpośrednie 49-60%, kredyty 12-14%, w tym preferencyjne 8-10%. Ważne jest, że w finansowaniu produkcji i inwestycji rolnicy indywidualni praktycznie nie korzystają z pieniędzy z nietradycyjnych źródeł jak np. kredytowanie fabryczne lub „lichwiarskie” pożyczki parbankowe. (M.M.)

JANISZEWSKA D., OSSOWSKA L.: Wybrane aspekty oddziaływania rolnictwa na środowisko w państwach Unii Europejskiej. – Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie *Problemy Rolnictwa Światowego* 2017, t. 17, z. 1, s. 73-83.

Na podstawie danych EUROSTAT dotyczących 2013 r. przedstawiono zróżnicowanie oddziaływania na środowisko rolnictwa poszczególnych państw UE. Zastosowano metodę analizy skupień, w której pod uwagę wzięto następujące wskaźniki

rolnośrodowiskowe: bilans azotu, udział danego państwa w całkowitej emisji gazów cieplarnianych pochodzących z rolnictwa, udział danego państwa w ogólnej emisji amoniaku, sprzedaż pestycydów, udział gruntów przystosowanych do nawadniania w ogólnej powierzchni UR, udział gruntów ekologicznych w powierzchni UR. W wyniku badań kraje UE zostały pod względem oddziaływania na rolnictwo podzielone na 6 grup. Państwa należące do grup I-III, które są zlokalizowane głównie w Europie Zachodniej i Południowej w większości charakteryzują się dość intensywną działalnością rolniczą, a więc wywierają silną presję na środowisko. Do grupy IV należą państwa z Europy Środkowo-Wschodniej, w której znajduje się dużo użytków rolnych, ale wykorzystywanych mało intensywnie. Państwa tej grupy cechuje średnia presja na środowisko. Grupę V i VI stanowią państwa skandynawskie i nadbałtyckie, cechujące się dużą lesistością, małą powierzchnią użytków rolnych i górzystością. Państwa tych grup w najmniejszym stopniu oddziałują na środowisko. (M.M.)

JEDYNAK T.: Wykorzystanie ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem w rolnictwie. – Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia 2016, nr 58, s. 73-95.

Działalności rolniczej towarzyszy ryzyko wiążące się z prowadzeniem gospodarstwa domowego i działalności gospodarczej oraz ryzyko będące pochodną warunków pogodowych. Powoduje to, że odchylenia od oczekiwanych warunków prowadzonych działań produkcyjnych są w rolnictwie znacznie większe niż w innych dziedzinach gospodarki. W rolnictwie zatem kwestia zarządzania ryzykiem i wykorzystania w jego ramach metody ubezpieczeniowej ma bardzo duże znaczenie.

W artykule scharakteryzowano ryzyka towarzyszące działalności rolniczej, przedstawiono specyfikę produktów ubezpieczeniowych dedykowanych gospodarstwom rolnym oraz dokonano analizy wykorzystania tych produktów przez rolników. Stwierdzono, że zakres wykorzystania produktów ubezpieczeniowych przez gospodarstwa rolne jest wyraźnie zróżnicowany. Ubezpieczenia obowiązkowe są stosunkowo często wykupowane, natomiast wykorzystanie ubezpieczeń dobrowolnych jest znikome. Przyczyną wydaje się być brak wiedzy rolników na temat oferty ubezpieczeń im dedykowanych oraz niska świadomość ubezpieczeniowa, czyli brak przezorności. Ponadto wśród rolników nadal panuje głębokie przekonanie o prawie do bezpłatnej pomocy ze środków publicznych. (M.M.)

MOLIK E., DOBOSZ J., KORDECZKA K.: Wypas kulturowy owiec na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego jako przykład gospodarowania zgodnego z zasadami ekorozwoju. – Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych 2017, nr 1, s. 61-70.

Kulturowy wypas wielkoobszarowy na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN) jest formą ochrony górskiego krajobrazu i wyjątkowego systemu spasaniania hal oraz sposobem przekazywania i utrwalania podkarpackich tradycji. Zasady

wypasu są ściśle określone w umowach władz TPN z baczami i dotyczą m.in. terenu i liczby owiec, które można wypasać, terminu rozpoczęcia i zakończenia wypasu, zatrudniania pomocników, dbałości o porządek i czystość, opieki nad szafasami, poddawania się kontroli, przestrzegania tradycyjnych obrzędów pasterskich. Na podstawie ankiet przeprowadzonych w 2013 r. wśród baczów wypasających na obszarach TPN, analizowano wpływ wypasu kulturowego owiec na środowisko i ludność Podhala. Ankieta objęto 7 stad owiec, a jej pytania obejmowały następujące zagadnienia: dane identyfikacyjne, hala i jej właściciel, organizacja wypasu, ekonomiczno-produkcyjne problemy wypasu i przetwórstwa mleka, społeczne i kulturowe aspekty obecności owiec na halach. Stwierdzono, że wypas kulturowy korzystnie wpływa na środowisko i krajobraz oraz pobudza aktywność społeczną na Podhalu. Ważny jest także kontekst ekonomiczno-kulturowy, ponieważ wypas owiec na halach tworzy miejsca pracy, wzbogaca region i wspiera turystykę. (M.M.)

SMITH T.A.: Do School Food Programs Improve Child Dietary Quality? (Czy szkolne programy żywieniowe poprawiają jakość diety u dzieci?). – *American Journal of Agricultural Economics* 2017, vol. 99, nr 2, s. 339–356, DOI: 10.1093/ajae/aaw091.

W amerykańskich szkołach od dawna dużą popularnością cieszą się federalne programy żywieniowe. Na przestrzeni lat inicjatywy te ewoluowały od projektów koncentrujących się na łagodzeniu zjawiska niedożywienia wśród najmłodszych w kierunku przedsięwzięć łączących zapewnienie odpowiedniej ilości posiłków z wysokimi walorami zdrowotnymi diety. Dzięki programom rządowym w USA corocznie dwie trzecie spośród 32 mln dzieci otrzymuje darmowy bądź tani, zdrowy posiłek, obejmujący śniadanie i obiad. Koszt tej interwencji wynosi prawie 14 mld dolarów, co stanowi jedną dziesiątą wydatków amerykańskiego ministerstwa rolnictwa. Dla lat 2005–2010 zbadano wpływ programów żywieniowych w szkołach na jakość diety uczniów. Próba badawcza liczyła 6,4 tys. osób w wieku 4–19 lat, ankietowanych w ramach reprezentatywnego dla kraju badania stanu zdrowia i żywienia ludności. Ze względu na spodziewaną heterogeniczność obserwacji na potrzeby analiz wykorzystano metodę regresji kwantylowej. Z przeprowadzonych analiz wynikało, że programy żywieniowe miały zróżnicowany wpływ na badaną populację. Zaobserwowano ich pozytywne oddziaływanie na dietę uczniów charakteryzujących się niekorzystnymi nawykami żywieniowymi. Z kolei u uczniów z dobrymi nawykami żywieniowymi programy przyczyniały się do pogorszenia jakości spożywanych posiłków, przy czym wpływ ten był nieistotny statystycznie. (M.D.)

VALERA H.G.A., LEE J.: **Do Rice Prices Follow a Random Walk? Evidence from Markov Switching Unit Root Testes for Asian Markets** (Czy ceny ryżu kształtują się zgodnie z hipotezą błędzenia losowego? Wnioski z testów pierwiastków jednostkowych z przełączeniem typu Markowa dla rynków azjatyckich). – *Agricultural Economics* 2016, vol. 47, nr 6, s. 683–695, DOI: 10.1111/agec.12265.

Właściwa charakterystyka szeregów czasowych cen ryżu jest kluczowa dla sporządzania wiarygodnych prognoz rynkowych oraz analiz na potrzeby prowadzenia polityki handlowej. Artykuł dotyczy zagadnienia zmian w poziomach cen importowych ryżu w sześciu krajach azjatyckich: Chinach, Hongkongu, Indonezji, Malezji, na Filipinach i w Singapurze, będących największymi odbiorcami tego towaru na świecie. Okres analizy obejmował lata 1995–2015, a dane w postaci wyrażonych w dolarach amerykańskich cen miesięcznych ryżu pochodziły z bazy Global Trade Atlas Navigator. Zastosowany w obliczeniach test stacjonarności, wykorzystujący klasyczny model regresji liniowej, udokumentował obecność pierwiastków jednostkowych w poziomach cen. Jednak w sytuacji, kiedy modele regresji pozwalały na zastosowanie przełączenia typu Markowa w celu uchwycenia okresowych zmian w poziomach i wahaniach cen, analizy nie potwierdziły hipotezy zerowej o występowaniu pierwiastka jednostkowego. Dowiedziono tym samym stacjonarności szeregów czasowych cen przez większą część obserwowanego okresu analizy. Według przeprowadzonych szacunków, niezależnie od krótkich szoków, w wyróżnionych podokresach szeregi czasowe cechowały się stacjonarnością. Wyniki dowiodły, że ceny importowe ryżu daleko bardziej uzależnione były od długookresowych i trwałych trendów gospodarczych niż od przejściowych szoków oraz zakłóceń wywołanych interwencjami publicznymi w mechanizmy rynkowe. W tym kontekście autorzy poddają w wątpliwość skuteczność wysiłków państwa ukierunkowanych na stabilizację rynków w sytuacjach kryzysowych w dłuższym okresie. (M.D.)

WEINRICH R., KÜHL S., ZÜHLSDORF A., SPILLER A.: **Zum Verbrauchsverständnis von Alpen- und Weidemilch** (Wiedza konsumentów na temat mleka pozyskiwanego w alpejskim i pastwiskowym systemie utrzymania krów). – *German Journal of Agricultural Economics* 2016, vol. 65, nr 3, www.gjae-online.de.

W ostatnich latach jedną ze strategii marketingowych w sektorze mleczarskim jest różnicowanie produktów poprzez podkreślanie ich walorów smakowych i zdrowotnych. Jednym z czynników determinujących te walory jest system utrzymania krów mlecznych. W krajach alpejskich bardzo silnie podkreśla się zalety produktów mlecznych wytwarzanych z surowca pozyskiwanego w gospodarstwach położonych w górach. Prawo unijne nakłada na producentów obowiązek, aby na etykietach produktów umieszczali dokładne informacje dotyczące pochodzenia produktu. Autorzy badali, w jakim stopniu konsumenci dostrzegają i rozumieją różnice między mlekiem wytwarzanym w gospodarstwach alpejskich oraz mlekiem z gospodarstw pro-

wadzących wypas bydła w innych rejonach. Kluczowe pytanie ankiety brzmiało, czy mleko pochodziło z konkretnego regionu geograficznego lub czy krowy miały dostęp do wybiegów i czy przebywały na pastwiskach. Badania autorów wykazały, że konsumenci mieli duże problemy ze zrozumieniem problematyki oraz niedostatecznie potrafili docenić właściwości produktów. W konsekwencji występowały kłopoty z oceną użyteczności, co w rezultacie mogło prowadzić do rozczarowania konsumentów nabywanymi produktami. (P.S.)

Oprac. Zespół